

Manas Üniversitesinin Türkiye'nin Yumuşak Gücüne Etkisi: Türkoloji ve Kırgızca-Türkiye Türkçesi Bölümleri Örneği*

Tuğçe ARTAR AKÇA**

Özet

Ankara ve Bişkek hükümetleri arasında 1991 yılından sonra siyasi, ekonomik ve kültürel birçok alanda iş birliği hayata geçirilmeye başlanmıştır. 2002 yılından sonra dış politikasında yumuşak güç ve kamu diplomasisi faaliyetlerine önem veren Ankara, bu ülkede dil ve kültür faaliyetlerini önceleyen bir politikaya yönelmiştir. Bu araştırmanın amacı, Manas Üniversitesi bünyesinde yer alan Türkoloji ve Kırgızca-Türkiye Türkçesi bölümlerinin Türkiye'nin yumuşak gücüne katkılarını ortaya koymaktır. Bu minvalde çalışmada "Türkoloji ve Kırgızca Türkiye Türkçesi bölümleri Türkiye'nin yumuşak gücüne nasıl ve hangi ölçüde etki etmektedir?" ve "Bu bölümlerin Kırgız gençleri arasında Türkiye ve Türk imajına etkileri nasıldır?" sorularına cevap aranmaktadır. Mevcut yazında bu konuda kaleme alınan çalışmalar daha çok Türkiye'nin Orta Asya Cumhuriyetlerinin tamamıyla olan münasebetlerini mercek altına almaktadırlar. Kırgızistan'a odaklanan çalışmalar ise iki ülke arasındaki ilişkileri siyasi, ekonomik ve kültürel noktalarından değerlendirmektedirler. Bu çalışmada Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesinin resmî sayfasından elde edilen verilerin haricinde Türkoloji ve Kırgızca Türkiye Türkçesi bölümlerinin başkanları ve bu bölümlerde öğrenim gören Kırgız öğrenciler ile yüz yüze görüşmelerden derlenen veriler kullanılmıştır. Ayrıca nitel araştırma yöntemlerinden belge çözümlemesinin devreye sokulduğu bu çalışmada görüşmeler yapılırken "yarı yapılandırılmış görüşme" tekniğine başvurulmuştur. Yazar, birinci elden veri toplamak amacıyla 14 Nisan-8 Mayıs 2025 tarihleri arasında Kırgızistan'da bulunmuştur. Bu çalışmanın yol haritası aşağıdaki aşamalardan meydana gelmektedir: Birinci bölümde çalışmanın kuramsal çerçevesini oluşturan yumuşak güç ve eğitim arasındaki ilişki ortaya konmuştur. Akabinde Türkiye'nin Kırgızistan'daki yumuşak gücünün mihenk taşlarından biri olan Manas Üniversitesi tanıtılmıştır. Çalışmanın üçüncü ve dördüncü bölümlerinde ise sırasıyla Türkoloji ve Kırgızca Türkiye Türkçesi Bölümü gibi birimler masaya yatırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Manas Üniversitesi, Türkiye, Yumuşak Güç, Türkoloji Bölümü, Kırgızca Türkiye Türkçesi Bölümü

The Impact of Manas University on Türkiye's Soft Power: The Case of Turkology and Kyrgyz-Turkish Departments

Abstract

Following 1991, cooperation between the governments of Ankara and Bishkek began to develop across a wide range of political, economic, and cultural fields. Since 2002, Türkiye has placed increasing emphasis on soft power and public diplomacy in its foreign policy, adopting an approach that prioritizes language and cultural activities in Kyrgyzstan. The aim of this study is to highlight the contributions of the Turkology and Kyrgyz-Turkish Language Departments at Manas University to Türkiye's soft power. In this context, the study addresses the following questions: "How and to what extent do the Department of Turkology and Kyrgyz-Turkish influence Türkiye's soft power?" and "What influence do these departments have on the image of Türkiye and the Turkish people among Kyrgyz youth?" The existing literature has primarily focused on Türkiye's relations with the Central Asian republics as a whole, while studies focusing specifically on Kyrgyzstan have tended

* Bu makale Tuğçe Artar Akça'nın Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalında, Prof. Dr. Fahri Türk'ün danışmanlığında devam ettiği "Yumuşak Güç Bağlamında Türkiye'nin Kırgızistan Politikası" başlıklı doktora tezinin "Kırgızistan'da Türkçe Öğretimi" başlıklı dördüncü bölümü merkeze alınarak hazırlanmıştır.

** Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Bölümü Doktora Programı, E-mektup: tugceartar@trakya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5798-0009

to analyze bilateral relations from political, economic, and cultural perspectives. In addition to data obtained from the official website of Kyrgyzstan-Turkey Manas University, this study draws on face-to-face interviews conducted with the heads of the Turkology and Kyrgyz-Turkish Language Departments and Kyrgyz as well as students enrolled in these departments. Document analysis was employed as the primary qualitative research method, complemented by semi-structured interviews. To collect first-hand data, the author conducted fieldwork in Kyrgyzstan between 14 April and 8 May 2025.

The roadmap of this study consists of the following stages: The first section examines the relationship between soft power and education, which constitutes the theoretical framework of the study. It then introduces Manas University, one of the cornerstones of Türkiye's soft power in Kyrgyzstan. The third and fourth sections examine, respectively, the Department of Turkology and the Department of Kyrgyz and Turkish Languages.

Keywords: Manas University, Türkiye, Soft Power, Turkology, Department of Kyrgyz and Turkish Languages

Giriş

Ankara ve Bişkek hükûmetleri arasında 1991 yılından sonra siyasi, ekonomik ve kültürel birçok alanda iş birliği hayata geçirilmeye başlanmıştır. 2002 yılından sonra dış politikasında yumuşak güç ve kamu diplomasisi faaliyetlerine hız veren Ankara, bu minvalde dil, din, tarih ve soy birliğine sahip olduğu Kırgızistan'a önem vermeye başlamıştır. Daha özelde ise Türkiye bu ülkede dil ve kültür faaliyetlerini önceleyen bir politikaya yönelmiştir.

Türkiye'nin Kırgızistan'a yönelik dil ve kültür politikalarının en mühim boyutunu ise hiç kuşkusuz eğitim teşkil etmektedir. Bu ülkede Türk dilinin ve kültürünün öğretilmesinde; Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB), Yunus Emre Enstitüsü (YEE), Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullar, TTÖMER ve Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi gibi birçok aktör başat rol oynasa da bu çalışmada bunlardan sadece Manas Üniversitesinin Türkiye'nin yumuşak gücüne yaptığı katkılar mercek altına alınmıştır. Bu araştırmanın amacı, Manas Üniversitesi bünyesinde yer alan Türkoloji ve Kırgızca-Türkiye Türkçesi bölümlerinin Türkiye'nin yumuşak gücüne yaptığı katkıları ortaya koymaktır. Bu minvalde çalışmada "Türkoloji ve Kırgızca Türkiye Türkçesi bölümleri Türkiye'nin yumuşak gücüne nasıl ve hangi ölçüde etki etmektedir?" ve "Bu bölümler Kırgız gençleri arasında Türkiye ve Türk imajına nasıl etki etmektedirler?" sorularına cevap aranmaktadır. Çalışmanın hipotezleri ise; "Türkoloji ve Kırgızca Türkiye Türkçesi bölümlerinde gerçekleştirilen Türkçe eğitimi, Türkiye'nin Kırgızistan'daki yumuşak gücüne olumlu yönde katkıda bulunmaktadır." ve "Türkoloji ve Kırgızca Türkiye Türkçesi bölümlerinde verilen eğitim, öğrencilerin Türkiye imajını olumlu olarak etkilemek suretiyle bu ülkede öğrenim görme ve çalışma isteklerini kamçılanmaktadır." şeklinde formüle edilmiştir. Çalışmanın bu şekilde sınırlandırılmasının sebebi, anılan bölümlerin doğrudan Türkçe öğretimiyle alâkalı olmalarından kaynaklanmaktadır. Mevcut yazında Manas Üniversitesinin Türkiye ve Kırgızistan arasındaki ilişkilere etkisini ele alan araştırmalar yeterli olmadığı için araştırma bu şekilde kurgulanmıştır.

Yukarıda ortaya atılan soruları cevaplayabilmek için aşağıdaki yol haritası takip edilmektedir: Birinci bölümde çalışmanın kuramsal çerçevesini oluşturan yumuşak güç ve eğitim arasındaki ilişkiler ortaya konmuştur. Akabinde Türkiye'nin Kırgızistan'daki yumuşak gücünün mihenk taşlarından biri olan Manas Üniversitesi tanıtılmıştır. Çalışmanın

üçüncü ve dördüncü bölümlerinde ise sırasıyla Türkoloji ve Kırgızca Türkiye Türkçesi bölümleri masaya yatırılmıştır.

Yöntem ve Yazın

Bu çalışmada Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesinin resmî sayfasından elde edilen verilerin haricinde Türkoloji ve Kırgızca Türkiye Türkçesi bölümlerinin başkanları ve bu bölümlerde öğrenim gören Kırgız öğrenciler ile yüz yüze görüşmelerden toplanan veriler kullanılmıştır. Ayrıca nitel araştırma yöntemlerinden belge çözümlemesinin devreye sokulduğu bu çalışmada görüşmeler yapılırken “yarı yapılandırılmış görüşme” tekniğine başvurulmuştur. Yazar, birinci elden veri toplamak amacıyla 14 Nisan-8 Mayıs 2025 tarihleri arasında Kırgızistan’da bulunmuş ve bu çalışma kapsamında yüz yüze görüşmeler gerçekleştirmiştir. Genelde 15 ila 30 dakika arasında süren görüşmelerde icabı hâlinde ilave sorular sorulmuştur. Bu görüşmeler, Türkçe veya Kırgızca olarak gerçekleştirilmiştir.

Mevcut yazında bu konuda kaleme alınan eserler hakkında aşağıdaki mütaala yapılabilir: Söz konusu eserlere bakıldığında Türkiye’nin Kırgızistan politikasını dil ve kültür açılarından ele alan eser sayısının bir hayli az olduğu görülmüştür. Bu çalışmalar daha çok Türkiye’nin Orta Asya Cumhuriyetlerinin hepsiyle olan münasebetlerini mercek altına almaktadırlar. Kırgızistan’a odaklanan çalışmalar ise iki ülke arasındaki ilişkileri daha ziyade siyasi, ekonomik ve kültürel noktalarından değerlendirmektedir. Bunlardan Taner Karakuzu’nun okuyucularla buluşturduğu “*Türkiye-Kırgızistan İlişkilerinde Yumuşak Güç: Türk Dili*”¹ başlıklı makalede Türkçenin ve Türk kültürünün bir yumuşak güç aracı olarak iki ülke arasındaki ilişkilere etkisi ortaya konmuştur. Bu minvalde Karakuzu, Türkiye’nin Kırgızistan’a yönelik yumuşak güç politikasını Türkiye Türkçesi Öğretim Merkezi, Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının faaliyetleri, Kırgızistan’da Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olan okullar ve Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi üzerinden mercek altına almıştır. Söz konusu makale, doğrudan iki ülke arasındaki ilişkilerin dil ve kültür boyutuna odaklanması bakımından diğer çalışmalardan ayrılmaktadır. Buna karşılık Dinara Murzayeva ise “*Kyrgyzstan-Turkey Relations: Cooperation in Political and Educational Spheres*”² başlıklı eserinde Bışkek ve Ankara arasındaki ilişkileri 1991-2012 dönemini dikkate alarak siyasi ve eğitim alanlarındaki iş birlikleri zaviyesinden çözümlemiştir. Bu minvalde yazar; Türkiye’nin anılan ülkedeki ortaöğretim kurumları, Manas Üniversitesi ve bu eğitim kurumunun öğrenci değişim programları üzerinden bir çözümleme yaparak bunların Ankara’nın yumuşak güç politikasında önemli roller oynadıklarının altını çizmiştir. Recep Yürümez ve Anara Yürümez tarafından yazına kazandırılan “*Kırgızistan’da Türkiye Türkçesi Öğretimi*”³ başlıklı makale ise doğrudan doğruya Kırgızistan’da yapılan Türkçe öğretime odaklanan nadir çalışmalardan birisidir. Yazarlar söz konusu makalede Kırgızistan’daki Türkçe öğretimini Bışkek TTÖMER, Manas Üniversitesi, Oş Devlet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi gibi kurumların faaliyetlerinden hareketle tahlil etmişlerdir. Satırlarını okumuş olduğunuz bu araştırma ise Türkiye’nin Kırgızistan’daki dil ve kültür politikalarını, Manas Üniversitesi bünyesinde yer alan Türkoloji ve Mütercim Tercümanlık bölümleri üzerinden aydınlatmaktadır.

¹ Karakuzu, Taner, “Türkiye-Kırgızistan İlişkilerinde Yumuşak Güç: Türk Dili”, Elektronik Siyaset Bilimi Araştırmaları Dergisi, Cilt 11, Sayı 1, Ocak 2020, <https://www.esbadergisi.com/images/sayi20/4karakuzu-turkiye-kirgizistan-iliskilerinde-yumusak-guc-turk-dili.pdf>, (02.11.2022).

² Murzaeva, Dinara, “Kyrgyzstan-Turkey Relations: Cooperation in Political and Educational Spheres”, Review of European Studies, Cilt 6, Sayı 3, Ağustos 2014.

³ Yürümez Recep, Yürümez, Anara, “Kırgızistan’da Türkiye Türkçesi Öğretimi”, Kırgızistan Araştırmaları 2019, Editör: Cengiz Buyar, BYR Publishing House, Bışkek 2019.

Kuramsal Çerçeve

Yumuşak güç kavramı, ilk kez 1990 yılında Joseph Samuel Nye tarafından yayımlanan “Bound to Lead: The Changing Nature of American Power” başlıklı eserde kullanılmıştır. Nye, bahsi geçen eserde yer alan Soft Power başlıklı makalede yumuşak gücü sert güçten ayırmıştır.⁴ Nye, gücü başkalarının tutumlarını istenen istikamette etkiyebilme kabiliyeti olarak tanımlamaktadır.⁵ Nye’ya göre sert güç, ekonomik ve askerî yaptırımlara dayanarak başkalarının davranışlarını etkilemek iken yumuşak güç ise cazibe ve çekicilik unsurları sayesinde diğerlerinin kendisini takip etmek istemelerini sağlamaktadır.⁶ Yumuşak gücün iş birliğine dayanması ise sert güce oranla ancak uzun vadede kalıcı sonuçların doğmasına zemin hazırlamaktadır.⁷ Bu minvalde Nye, bir devletin yumuşak gücünü ortaya çıkarabilmesi için kültür, siyasi değerler ve dış politika unsurları gibi üç kaynağa ihtiyacı olduğunu belirtmektedir.⁸ Diğer bir ifadeyle Nye, bir ülkenin benimsediği siyasi değerlerin ve dış politika stratejisinin yumuşak gücünü besleyen önemli kaynaklar arasında yer aldığını vurgulamaktadır. Bu minvalde bir devletin öteki aktörler üzerinde hayranlık uyandırabilmesi için insan haklarını, demokrasiyi ve hukukun üstünlüğünü savunan bir siyaset izlemesi gerekmektedir.⁹ Dış politikada ise iç siyasetle uyumlu ve insani değerlere önem veren bir stratejinin benimsenmesi, söz konusu aktörün uluslararası kamuoyu ve devlet liderleri nezdindeki imajını güçlendirerek yumuşak gücüne olumlu yönde tesir etmektedir.¹⁰

Nye kültürü, bir toplumun benimsediği değerlerin ve icraatların bütünü olarak ifade etmektedir.¹¹ Ayrıca söz konusu yazar, kültürü yüksek kültür ve popüler kültür olmak üzere iki sınıfa ayırarak incelemiştir. Buna göre seçkin kesime hitap eden yüksek kültür; sanat, edebiyat ve eğitim alanlarını kapsarken; popüler kültür ise dizi, müzik, spor gibi eğlence unsurlarını merkeze alan faaliyetler aracılığıyla geniş kitleleri hedef almaktadır. Günümüzde birçok devlet etkilemek istediği bir ülkede yumuşak gücünü harekete geçirmek amacıyla eğitim alanındaki faaliyetlerden istifade etmektedir.¹² Daha açık bir ifadeyle eğitim sisteminde kendisini kanıtlamış olan devletler, diğer ülkelerin vatandaşları nezdinde bir cazibe merkezine dönüşerek yabancı öğrencileri kendilerine çekmektedirler. Böylelikle yabancı öğrenciler, eğitim aldıkları ülkenin dilini ve kültürünü anavatanlarındaki seçkin kesime taşıyarak söz konusu devletin yumuşak gücüne katkıda bulunmaktadır. Bu durum söz konusu devletin imajını yumuşak güç faaliyetlerinin hedefindeki ülke liderleri ve kamuoyu nezdinde olumlu yönde etkilemektedir.¹³

Söz konusu kavramın ortaya çıktığı dönemde yumuşak güç faaliyetleri devlet kanalıyla yürütülürken zaman içerisinde aktörler çeşitlenmiştir. Günümüzde sivil toplum örgütleri başta olmak üzere üniversiteler, okullar, medya, haber ajansları, baskı grupları, kanaat önderleri, devlet üstü kuruluşlar ve özel sektör yumuşak güç faaliyetlerinde bulunan

⁴ Özel, Cengiz, “Yumuşak Güce Bütünsel Bakış”, Güvenlik Bilimleri Dergisi, Cilt 7, Sayı 1, Mayıs 2018, s.5.

⁵ Nye, Samuel Joseph, “Countering the Authoritarian Challenge: Public Diplomacy, Soft Power and Sharp Power”, <https://www.jstor.org/stable/48573639?>, (12.04.2026), s.94.

⁶ Kodoman, Timuçin, Hacıbektaşoğlu, Ali, “Uluslararası İlişkilerde Güç Olgusu: Sert ve Yumuşak Güç”, Hakkari Review, Cilt 6, Sayı 2, Aralık 2022, s.112.

⁷ Yatağan, Görkem Arda, “Sert Güç Unsurlarının Yumuşak Güç Aracı Olarak Etkileri”, Kara Harp Okulu Bilim Dergisi, Cilt 28, Sayı 2, Aralık 2018, s.76.; Joseph Samuel Nye, “Soft Power”, Foreign Policy, Sayı 80, 1990, 166.

⁸ Aynı yerde.

⁹ Akçadağ, Emine, “Dünya’da ve Türkiye’de Kamu Diplomasisi”, <http://www.kamudiplomasisi.org/pdf/emineakcadag.pdf>, (12.04.2026), s.4.

¹⁰ Kodoman, Hacıbektaşoğlu, a.g.m., s.115.

¹¹ Karakuzu, a.g.m., s.79.

¹² Kodoman, Hacıbektaşoğlu, a.g.m., s.113.

¹³ Kodoman, Hacıbektaşoğlu, a.g.m., s.113-114.

aktörler arasında yer almaktadır. Mevzubahis aktörlerden biri olan yükseköğretim kurumları kültürel diplomasinin bel kemiğini oluşturmaktadır. Bu minvalde üniversiteler, sadece bir eğitim kurumu olmalarının ötesinde ait olduğu ülkenin dilinin ve kültürünün taşıyıcısı işlevi görmektedirler. Yükseköğretim kurumlarının yumuşak güç faaliyetleri; burs programları, dil dersleri, kaynak kitaplar ve öğrenci değişim programları vasıtasıyla yürütülmektedir.¹⁴ Yabancı ülkelerde açılan yükseköğretim kurumları ise ait oldukları devletin dilini ve kültürel değerlerini doğrudan hedef ülkenin gençlerine ve kamuoyuna ulaştırmaktadır. Söz konusu eğitim kurumlarından mezun olan kişiler, eğitimi aldıkları devlet ile kendi vatanları arasındaki ilişkilerin çok boyutlu iş birliklerine dönüşmesinde önemli paya sahiptirler.

Türkiye, Kırgızistan ile arasındaki münasebetleri dil, din, tarih, soy ve kültür ortak paydasında buluşturarak önceliği yumuşak güç unsurlarına vermiştir. Bu çalışmada kuramın da işaret ettiği üzere yüksek kültürü içeren eğitim büyük bir önem arz etmektedir. Bişkek'te faaliyetlerini sürdüren Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Türkiye'nin yüksek kültür unsurlarının Kırgız gençlere ulaştırılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Söz konusu yükseköğretim kurumunun Türkoloji ve Kırgızca-Türkiye Türkçesi bölümleri bunun somut birer örneğini teşkil etmektedir. Bahsi geçen bölümler, Kırgızistan'da Türkçenin ve Türk kültürünün tanıtılmasına ve Türkiye'ye yakınlık duyan nesiller yetiştirilmesine katkı sağlayarak söz konusu ülkenin yumuşak gücünü pekiştirmektedirler.

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Türk ve Kırgız hükûmetleri arasında 30 Eylül 1995 tarihinde İzmir'de imzalanan "Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Kurulmasına Dair Anlaşma" uyarınca Bişkek'te hayata geçirilmiştir. Ancak bu öğretim kurumu ilkin 1997-1998 eğitim öğretim yılında öğrenci kabul etmeye başlamıştır.¹⁵ Bahsi geçen eğitim öğretim döneminde Manas Üniversitesine toplam 87 öğrenci kaydolmuş¹⁶ ve 2001-2002 eğitim öğretim döneminin sonunda bu öğrencilerin tamamı mezun olmuştur.¹⁷ Manas Üniversitesi; Türk dilini ve kültürünü muhafaza eden nesiller yetiştirmek, Türk Cumhuriyetleri üniversiteleri arasındaki dil, kültür, sanat, bilim, edebiyat, spor ve benzeri alanlardaki iş birliklerini ileri boyutlara taşımak amacıyla kurulmuştur. Bunlara ilave olarak Manas Üniversitesi, uluslararası kamuoyunda sunduğu eğitim imkânları ve saygınlığı ile tanınmasının yanı sıra Orta Asya coğrafyasının en çok rağbet gören yükseköğretim kurumu olma yolunda önemli merhaleler kat etmiştir.¹⁸

Bu üniversite başta Kırgızistan ve Türkiye olmak üzere tüm Türk dünyasından gelen öğrencilere yönelik eğitim öğretim faaliyetleri yürütmektedir. Bu yükseköğretim kurumuna başvuran Kırgız uyruklu öğrenciler, Bişkek hükûmetinin yaptığı üniversite sınavının yanı sıra Manas Üniversitesi tarafından hazırlanan "Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavına" girmektedirler. Akabinde öğrenciler, her iki sınavın not ortalaması alınarak üniversiteye yerleştirilmektedirler. Manas Üniversitesine Türkiye'den başvuru yapan Türk uyruklu öğrenciler ise Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM)'nin hazırladığı sınava katılmaktadırlar. Söz konusu sınavlardan alınan puanlara göre öğrencilerin Manas

¹⁴ Özkan, Abdullah, "21. Yüzyılın Stratejik Vizyonu Kamu Diplomasisi ve Türkiye'nin Kamu Diplomasisi İmkânları", TASAM, Stratejik Rapor No: 70, s.4.

¹⁵ Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, "Tarihçe", https://manas.edu.kg/tr/about_manas/history, (12.10.2024).

¹⁶ Yürümez, Yürümez, a.g.m., s.226.

¹⁷ Manas Mezunları, "Yıllara Göre Lisans ve Önlisans Mezun Sayıları", <https://mezun.manas.edu.kg/index.php/tr/>, (12.10.2024).

¹⁸ Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, "Misyon ve Vizyon", https://manas.edu.kg/tr/about_manas/mission, (12.10.2024).

Üniversitesine müracaat etmeleri mümkün olmaktadır. Üniversiteye Türkiye veya Kırgızistan dışındaki ülkelerden müracaat eden öğrenciler ise kurum bünyesinde toplanan “Türk Cumhuriyetleri ve Akraba Topluluklarından Öğrenci Kabul Komisyonu”ndan onay aldıktan sonra Manas Üniversitesinde öğrencisi olmaya hak kazanmaktadırlar. Bu kurumun eğitim dili Kırgızca ve Türkiye Türkçesidir. Ancak bunun bir istisnası Edebiyat Fakültesi bünyesinde eğitim veren Filoloji Bölümü ve Mütercim Tercümanlık Bölümleridir. Söz konusu bölümlerin eğitim dilleri; İngilizce, Çince veya Rusçadan birine tekabül etmektedir. Bunlara ek olarak derslerde kullanılan kaynaklar üniversite tarafından temin edilmektedir.¹⁹

Ankara ve Bışkek arasındaki iş birliğinin somut bir göstergesi olan Manas Üniversitesi, 2023 yılında yapılan dünya üniversiteleri değerlendirmesinde 1.422 yükseköğretim kurumu arasında 801’inci sıraya yerleşmiştir.²⁰ Kırgızistan’da eğitim öğretim faaliyeti yürüten başka hiçbir yükseköğretim kurumu bu sıralamaya girememiştir.²¹ Diğer yandan Manas Üniversitesi, öğrencilerine özellikli bir diploma sunmaktadır. Bu minvalde Manas mezunlarına ait diplomalar, Kırgızistan ve Türk Cumhuriyetlerindeki üniversitelerden alınan diplomalara denk sayılmaktadır.²² Diğer bir deyişle Manas mezunlarının diplomaları Türkiye ve Kırgızistan’dan alınan diplomaların geçerli sayıldıkları tüm ülkelerde tanınmaktadır.²³

Bunların haricinde Manas Üniversitesi Mevlana, Orhun, Erasmus gibi programlar aracılığıyla değişim öğrencisi kabul etmektedir. Öğrenciler, bahsi geçen programlar dışında geldikleri üniversitelerin fakülteleri veya bölümleri ile Manas Üniversitesi arasında yapılan anlaşmalardan kaynaklanan değişim programlarına da dahil olmaktadır. Ancak değişim programlarından yararlanmak isteyen öğrencilerin, Manas Üniversitesi tarafından belirlenen dil puanı, genel not ortalaması ve benzeri şartları sağlamaları gerekmektedir.²⁴ Söz gelimi Mevlana programı çerçevesinde dünya genelindeki yükseköğretim kurumları ile Manas Üniversitesi arasında öğrenci ve akademisyen hareketliliği yapılmaktadır. Bu programdan söz konusu üniversitenin ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencileri istifade etmektedirler. Erasmus programı çerçevesinde ise Kırgızistan ve Avrupa ülkelerinin yükseköğretim kurumları arasında öğrenci ve akademisyen değişimi gerçekleştirilmektedir. Örneğin Erasmus programı kapsamında 2023-2024 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Edebiyat Fakültesine bağlı Mütercim Tercümanlık Bölümü öğrencileri ve akademisyenleri Almanya’da bulunan Saarland Üniversitesinde öğrenim görmüşlerdir.²⁵

Diğer yandan Manas Üniversitesinde doğrudan Türkçe öğretimi yapan iki bölüm bulunmaktadır. Bunlar Edebiyat Fakültesi bünyesinde eğitim öğretim faaliyetleri yürüten Türkoloji ile Mütercim Tercümanlık bölümüne bağlı Kırgızca-Türkiye Türkçesi programlarıdır. Söz konusu programlar aşağıdaki bölümlerde ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

¹⁹ Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, “Tarihçe”..., (12.10.2024).

²⁰ Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, “Kırgızistan’ın En İyi Üniversitesi Manas, Dünya Sıralamasında”, <https://manas.edu.kg/tr/news/3243>, (20.06.2025).

²¹ Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, “Niçin Manas?” https://manas.edu.kg/tr/about_manas/why-manas, (12.10.2024).

²² Yükseköğretim Kurulu, Manas Kırgızistan-Türkiye Üniversitesi Tüzüğü, https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Kurumsal/mevzuat/manas_kirgizistan_turk_un_tuz.aspx, (15.10.2024).

²³ Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, “Neden Manas Üniversitesi Tercih Edilmeli?”, <https://manas.edu.kg/tr/news/2277>, (15.10.2024).

²⁴ Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, “Değişim Programları”, <https://manas.edu.kg/tr/students/students-exchange>, (15.10.2024).

²⁵ Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, “Öğrencilerimiz ve Akademisyenlerimiz Erasmus KA 171 Programı ile Almanya’da Eğitim Aldı”, <https://manas.edu.kg/tr/news/5579>, (16.10.2024).

Türkoloji Bölümü

Manas Üniversitesi Edebiyat Fakültesi bünyesinde 1997 yılında kurulan Türkoloji Bölümü günümüzde gene aynı kurumun çatısı altında eğitim öğretim faaliyetlerine devam etmektedir. Bu bölümün amacı Kırgızların kendi dillerini korumalarını sağlamak, onlara Türkçeyi öğretmek, Türk Edebiyatı ile Türkistan edebiyatlarının benzerliklerini göstermek, Türkiye Türkçesi ile Kırgız dilinde kullanılan ortak kelimeleri ve dilsel özellikleri tanıtmaktır.²⁶ Ayrıca Türk ve Kırgız edebiyatı çalışmalarına katkı sağlayacak bilim insanları yetiştirmektedir.²⁷ Manas Üniversitesi Türkoloji Anabilim Dalı Başkanı Ozan Yılmaz bölüm hakkında aşağıdaki sözleri sarf etmiştir:

“Bölümümüzün temel amacı Kırgız Türkologlar yetiştirerek onların Türk dili ve edebiyatına hizmet etmelerini sağlamaktır. Aynı zamanda Türkistan sahasının klasik edebiyatı olan Çağatay edebiyatı hakkındaki yanlış bilgileri düzeltmeye çalışıyoruz. Örneğin Çağatay edebiyatı, Özbek edebiyatının selefi olarak değerlendirilmektedir. Ancak bu yanlış bilinen bir gerçektir. Çağatay edebiyatı; Kırgız, Kazak, Türkmen ve Özbek halklarının tamamını temsil etmektedir. Dolayısıyla bir Kırgız, kendisini Çağatay edebiyatında ve dilinde bulabilmektedir. Türkoloji bölümü, tarihsel süreçte Rusya'nın etkisiyle yabancılaştırılan Türk dili ve kültürü hakkındaki ortak özellikleri öne çıkararak soydaşlık bağlarımızı güçlendirmeye hizmet etmektedir.”²⁸

Diğer yandan Manas Üniversitesi Türkoloji Bölümünün tercih edilmesinde mezunların Kırgızistan'daki MEB okullarında öğretmenlik yapabilme ve lisansüstü eğitim alarak Türkiye'deki üniversitelerde istihdam edilme imkânlarına sahip olmalarının payı büyüktür. Ayrıca öğrenciler, Türkiye Bursları²⁹ vasıtasıyla Türkiye'de lisansüstü eğitim görerek anılan ülkede istihdam şansı elde etmektedirler. Bu hususlar söz konusu bölümü öğrenciler açısından cazip kılmaktadır.³⁰ Bu bölümde eğitim öğretim faaliyetleri Kırgızca ve Türkçe olarak yürütülmektedir. Söz konusu bölümde öğrenciler dört yıllık eğitimden sonra Türkolog unvanıyla mezun olmaktadır. Mevzubahis bölümde öğrenciler, Türk lehçeleri ve edebiyatları üzerine derslere katılarak Türk dünyasına ait yazılı kaynakları okuyabilecek seviyeye erişmiş bir şekilde mezun olmaktadır. Ancak bölümün dersleri incelendiğinde Kırgız dili ve edebiyatı ile Türk dili ve edebiyatı alanlarına ağırlık verildiği görülmektedir.³¹ Bu durumun temel sebebi bölümü tercih eden öğrencilerin çoğunluğunun Kırgızlardan oluşmasıdır. Her ne kadar bölümün açıldığı ilk yıllarda Azerbaycan ve Özbekistan gibi ülkelerden de öğrenciler gelmişlerse de daha sonra bu bölümü sadece Kırgız öğrenciler tercih etmişlerdir. Yılmaz, derslerin Kırgız edebiyatı ile Türk dili ve edebiyatının harmanlanarak işlendiğini dile getirmiştir. Bu minvalde örneğin halk edebiyatı konusu

²⁶ Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Türkoloji Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Ozan Yılmaz ile 24 Nisan 2025 tarihinde Bışkek'te yapılan görüşme.

²⁷ Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, “Türkoloji Bölümü”, <https://manas.edu.kg/tr/humanities/turkology>, (11.11.2024).

²⁸ Prof. Dr. Ozan Yılmaz ile 24 Nisan 2025 tarihinde Bışkek'te yapılan görüşme.

²⁹ Hâlihazırda Türkiye Bursları kapsamında Türkoloji bölümünden mezun olan iki kişi Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesinde, bir kişi ise Pamukkale Üniversitesinde yüksek lisans yapmaktadır. 2021 yılında bölümden mezun olan bir öğrenci ise Atatürk Üniversitesinde yüksek lisansını tamamladıktan sonra Pamukkale Üniversitesinin doktora programına kayıt yaptırmıştır, [Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Türkoloji Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Ozan Yılmaz ile 24 Nisan 2025 tarihinde Bışkek'te yapılan görüşme].

³⁰ Prof. Dr. Ozan Yılmaz ile 24 Nisan 2025 tarihinde Bışkek'te yapılan görüşme.

³¹ Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, “Türkoloji Bölümü”, <https://manas.edu.kg/tr/humanities/turkology>, (11.11.2024).

anlatılırken Anadolu'daki halk edebiyatı ve Türkistan'daki halk edebiyatı ortak bir zeminde buluşturulmaktadır. Böylece Türk-Kırgız ilişkilerini ve soydaşlık bağlarını güçlendirmek amacıyla söz konusu coğrafyaların edebiyatlarının ve kültürel öğelerinin benzer yönlerine dikkat çekilmektedir.³²

Bu bölümün akademik kadrosu ise Kırgızistan ve Türkiye gibi ülkelerde bulunan üniversitelerden görevlendirilen bilim insanlarından oluşmaktadır. Manas Üniversitesinin resmî sayfasındaki verilere göre bölümde üçü Türk, beşi ise Kırgız uyruklu olmak üzere toplam sekiz akademisyen görev yapmaktadır.³³

Diğer yandan 2024-2025 eğitim öğretim yılında Türkoloji bölümünde öğrenim gören toplam öğrenci sayısı 117 olarak kayıtlara geçmiştir. Bu sayının 101'i Kırgız 15'i ise Türkiye'den gelen öğrencilerden meydana gelmiştir. Kırgız öğrencilerin ezici çoğunluğunu kızlar (95) oluşturmuştur. Bu minvalde Kırgız uyruklu erkek öğrencilerin sayısı altı ile sınırlı kalmıştır. Türkiye'den gelenlerde ise bu durum tam zıt istikamette geliştiği için 15 öğrenciden 10'u erkeklerden oluşmaktadır. Bununla birlikte 117 öğrenciden sadece bir erkek öğrenci Özbek uyrukludur.³⁴ Söz konusu dönemde Türkoloji bölümüne kayıtlı ancak Türkçe hazırlık programında öğrenim gören toplam 33 kişiden 28'i ise kız öğrencidir. Türkoloji bölümünde kız öğrencilerin ağırlıklı olmalarının iki nedeni bulunmaktadır. Bunların başında Kırgızistan'da erkek öğrencilerin bir yükseköğretim kurumuna devam etmek yerine çalışma hayatına atılmayı tercih etmeleri gelmektedir. Diğer ise Türkoloji bölümü mezunları genellikle öğretmenlik mesleğini icra ettikleri için Kırgızistan kamuoyunda bu alanın daha çok kadınlara uygun olduğu kanaatinin hâkim olmasıdır.

Diğer yandan 2020-2024 yılları arasında Türkoloji bölümünden 76 öğrenci mezun olmuştur. Bu minvalde beş yıl içerisinde en az mezun verilen yıl 2023 olarak kayıtlara geçerken en çok öğrenci ise 2020 yılında mezun olmuştur. Söz konusu bölüme her yıl toplam 30 öğrenci kabul edilirken mezun sayısının genellikle bu sayının yarısından daha az olmasının sebebi bazı öğrencilerin hazırlık eğitimini tamamladıktan sonra bölüme devam etmemeleridir. Diğer bir deyişle her yıl yaklaşık 5 ila 10 arasında öğrenci Türkçeyi öğrendikten sonra kaydını sildirmektedir. Ayrıca Türkoloji yüksek lisans programından mezun olan iki öğrenci bulunmaktadır. Söz konusu öğrencilerden biri aynı bölümde doktora da tamamlamıştır.³⁵

Diğer yandan öğrenciler, altıncı ve yedinci yarıyıllarda zorunlu eğitime tabi tutuldukları için bir okulda stajyer öğretmenlik yapmaktadırlar.³⁶ Bu minvalde öğrenciler Kırgızistan'da MEB'e bağlı okullar veya Kırgız okullarında staj görmektedirler. Söz konusu staj programı Türkiye'de yapılan pedagojik formasyona uygun olarak yürütülmektedir. Bölümden mezun olan gençlerin öğretmenlik yapabilmeleri için ders anlatma konusundaki yeterliliklerini kanıtlamaları gerekmektedir.³⁷ Yedinci dönemden itibaren ise zorunlu olarak "Türkiye Türkçesi Kırgız Türkçesi Metin Aktarma" başlıklı ders okutulmaktadır. Bahsi geçen bu ders; sekizinci yarıyıl da ise "Temel Dil Uygulaması II (Türkçe Kırgızca Metin Aktarma)", "Temel Dil Uygulaması III (Kırgızca Türkçe Metin Aktarma)", "Kırgızca ve

³² Prof. Dr. Ozan Yılmaz ile 24 Nisan 2025 tarihinde Bışkek'te yapılan görüşme.

³³ Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, "Türkoloji Bölümü", <https://manas.edu.kg/tr/humanities/turkology>, (11.11.2024).

³⁴ Prof. Dr. Ozan Yılmaz ile 24 Nisan 2025 tarihinde Bışkek'te yapılan görüşme.

³⁵ Aynı yerde.

³⁶ Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Türkoloji Bölümü, "Dersler", <https://manas.edu.kg/tr/humanities/turkology/courses>, (11.11.2024).

³⁷ Prof. Dr. Ozan Yılmaz ile 24 Nisan 2025 tarihinde Bışkek'te yapılan görüşme.

Türkiye Türkçesi Metin Aktarma” başlıkları altında gene zorunlu dersler kategorisinde yer almaktadır.³⁸

Bunların haricinde Manas Üniversitesi Türkoloji bölümü bünyesinde çeşitli projeler ve araştırmalar hayata geçirilmektedir. Söz konusu birimde görev yapan akademisyenlerin öncülüğünde gerçekleştirilen bu projelerin başında Layli Ükübayeva tarafından yürütülen ve 2017’de yayımlanan “Cengiz Aymatov’un Eserleri Türk Edebi Tenkidinde” başlıklı eser yer almıştır. Ayrıca Ükübayeva 2017 yılında “Zaman, İnsanlar ve Olaylar” başlıklı bir sözlü tarih projesi başlatarak bunu iki yıl içinde tamamlamıştır. Mehmet Aydın’ın öncülüğünde 3 ila 4 Mayıs 2017 tarihleri arasında düzenlenen “Uluslararası Türk Dünyası Aşıklık Geleneği” başlıklı çalıştay ise 2018 yılında kitaplaştırılmıştır. Söz konusu birim yapmış olduğu araştırmalar ve yayınlar aracılığıyla Türkoloji bölümünün uluslararası alandaki görünürlüğünü pekiştirmektedir.³⁹

Manas Üniversitesi Türkoloji bölümü mezunları, ilköğretim, ortaöğretim ve lise düzeyindeki eğitim kurumlarında Türkçe öğretmenliği yapmaktadırlar. Ayrıca bu kişiler kütüphanelerde ve arşivlerde çalışabilecek yetkinliğe sahip olmaktadır. Söz konusu mezunlar özel kurumlarda veya kamu kuruluşlarında tercüman (Kırgızca-Türkçe, Türkçe-Kırgızca) olarak da görev almaktadırlar. Bu sayılanların haricinde Türkoloji mezunlarının Türk dünyası araştırma merkezlerinin yanı sıra bakanlıklar ve mahalli idareler gibi kurumlarda çalışmaları da mümkündür. Bunların dışında yüksek lisans ve doktora eğitimine devam ederek alanında uzmanlaşan Türkologlar, üniversitelerde istihdam edilmektedirler.⁴⁰

Manas Üniversitesi Türkoloji Bölümü lisans mezunları arasından yüksek lisans eğitimi almak isteyenler Türkoloji ana bilim dalının yanı sıra Kırgız Dili ve Edebiyatı bölümlerinden birini tercih etmektedirler.⁴¹ Türkoloji doktora programına ise yüksek lisansını Türkoloji, Kırgız Dili ve Edebiyatı, Türk Dili ve Edebiyatı ile Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümlerinden birinde tamamlamış olanlar kabul edilmektedir. Doktora programı çerçevesinde öğrenciler toplam dokuz bölüm (Edebiyat Bilimi, Dil Bilim, Türk Dili ve Edebiyatı, Kırgız Dili ve Edebiyatı, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları, Tarihî Türk Lehçeleri ve Edebiyatları, Eski Türkçe, Halk Bilimi, Halk Edebiyatı) arasından seçtikleri bir alanda uzmanlaşmaktadırlar. Bu minvalde Türkoloji doktora programı, Türkoloji disiplinine ve Türk dünyası çalışmalarına katkı sağlayacak uzmanlar yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Türkoloji doktora programının 2024-2025 eğitim öğretim dönemindeki akademik kadrosunda üç profesör, iki doçent, beş doktor öğretim üyesi olmak üzere toplam on akademisyen bulunmaktadır. Söz konusu bilim insanlarından bazıları Türkiye’den Kırgızistan’a icabet eden alanında tanınmış isimlerdir. Bölümün kadrosunda yer alan Türk akademisyenler, Türkiye tarafından beş yıllığına gönderilmektedirler. Ayrıca talep doğrultusunda her yıl Türkiye’den üç bilim insanı bilimsel çalışmalar gerçekleştirmek amacıyla Manas Üniversitesi Türkoloji Bölümünde üç aylık süreler zarfında dersler ve seminerler vermektedir.⁴²

Bununla birlikte Orhun Programı çerçevesinde Türkiye’deki üniversiteler ile yapılan ikili anlaşmalar mucibince Türk akademisyenler 15 gün boyunca söz konusu bölümde dersler vermektedirler. Örneğin Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesinden üç

³⁸Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Türkoloji Bölümü, “Dersler”, <https://manas.edu.kg/tr/humanities/turkology/courses>, (11.11.2024).

³⁹Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Türkoloji Bölümü, “Araştırmalar”, <https://manas.edu.kg/tr/humanities/turkology/research>, (12.11.2024).

⁴⁰Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, “Türkoloji Bölümü”..., (11.11.2024).

⁴¹Aynı yerde.

⁴²Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, “Türkoloji”, <https://lee.manas.edu.kg/tr/phd/filology>, (15.11.2024).

öğretim üyesi 2023 yılında Manas Üniversitesi Türkoloji Bölümüne giderken Manas'tan ise iki Kırgız hocadan biri Ege Üniversitesine diğeri Hacettepe Üniversitesine gönderilmiştir. Benzer şekilde Türkoloji Bölümü öğrencileri de Orhun Programından istifade ederek Türkiye'ye gitmektedirler. Örneğin Türkoloji Bölümünün üçüncü ve dördüncü sınıflarından toplam iki öğrenci program kapsamında Ege Üniversitesine gönderilmişlerdir. Buna karşılık Ege Üniversitesinden ise iki öğrenci Manas Üniversitesi Türkoloji Bölümüne gelmiştir. Ayrıca Orhun Programı çerçevesinde Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesine yolcu edilen bir öğrenci geri gelmiştir. Dahası 2024-2025 eğitim öğretim yılında söz konusu yükseköğretim kurumuna bir öğrenci daha gönderilmiştir.⁴³

Bu bağlamda Türkoloji Anabilim Dalı Başkanı Yılmaz, bölümünün Türkiye-Kırgızistan ilişkilerine katkıları hakkında şu sözleri sarf etmiştir:

“Türkiye, Manas Üniversitesi başta olmak üzere MEB okulları, TTÖMER ve yeni açılan Yunus Emre Enstitüsü gibi kurumlar aracılığıyla Kırgızistan'da özellikle dil ve kültür alanında varlığını göstermektedir. Bu husus Türkiye'nin Kırgızistan'a ayrı bir ehemmiyet verdiğini kanıtlar mahiyettedir. Manas Üniversitesi, Türk dünyasında eğitim veren diğer yükseköğretim kurumları arasında parlayan bir yıldızdır. Kurumumuz dünya üzerinde dil öğretiminde ilk 300'de yer almaktadır. Türkoloji bölümü ise Kırgızlara Türklerin tarihlerini, kültürlerini ve dillerini öğretmektedir. Başta Kırgız öğrenciler olmak üzere bölümden mezun olan her birey, Türkiye'nin gönüllü birer elçisi gibi gittikleri yerlerde bu ülkeyi tanıtmaktadır. Bu minvalde yetişen yeni nesiller Kırgızistan ve Türkiye arasındaki ilişkilerin ilerlemesine ve farklı boyutlara taşınmasına aracılık edeceklerdir.”⁴⁴

Öğrencilerin Türkoloji Bölümünü seçme nedenleri birbirinden farklılıklar göstermektedir. Örneğin bu bölümün öğrencisi Bibinur Maksatbekova bu bölümü seçme nedenini aşağıdaki cümlelerle ortaya koymuştur:

“Küçük yaşlardan itibaren annemle birlikte Türk dizilerini izleyerek Türkçeyi öğrendim. Türkçenin ve Kırgızcanın benzerliği dikkatimi çekiyordu. Türkçeye hep bu yüzden ilgi duydum. Üniversite araştırırken Türkoloji bölümünü merak ettim ve inceleyince sadece bu bölümde okumak istediğime karar verdim. Annem ve babam iyi seviyede Türkçe bildiğim ve Manas'ın Kırgızistan'daki diğer üniversitelerden daha iyi olduğu için bu üniversitede öğretim görmemi desteklediler. Bu şartlar altında hazırlık sınıfından muaf sayılarak doğrudan eğitim-öğretime başladım. Mezuniyetimin ardından ise Türkiye'de yüksek lisans yapmak ve orada çalışmak istiyorum.”⁴⁵

Türkoloji Bölümü üçüncü sınıf öğrencisi Yıldız Düşömbayeva ise neden Türkoloji bölümünü ve Manas Üniversitesini tercih ettiğini şu sözlerle dile getirmiştir: “Lisedeyken Kırgız Dili ve Edebiyatı alanına ilgi duyuyordum. Türkoloji bölümünü araştırınca bölümün bana uygun olduğuna karar verdim ve bölümümü çok sevdim. Manas'a gelmeden önce üniversiteyi Türkiye'de okumayı düşünüyordum. Ancak Manas'ta okuyarak hem Türkçe

⁴³ Prof. Dr. Ozan Yılmaz ile 24 Nisan 2025 tarihinde Bışkek'te yapılan görüşme.

⁴⁴ Prof. Dr. Ozan Yılmaz ile 24 Nisan 2025 tarihinde Bışkek'te yapılan görüşme.

⁴⁵ Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Türkoloji bölümü üçüncü sınıf öğrencisi Bibinur Maksatbekova ile 28 Nisan 2025 tarihinde Bışkek'te yapılan görüşme.

öğrenebileceğimi hem de Kırgızistan'da Türkolog olarak çalışabileceğimi anladığım için burayı tercih ettim.”⁴⁶

Türkoloji bölümü üçüncü sınıf öğrencisi Ayperi Beyşenbayeva ise söz konusu bölüme duyduğu ilgiyi aşağıdaki sözlerle ifade etmiştir: “Kırgız Dili ve Edebiyatına liseden beri ilgi duyuyorum. Bu yüzden üniversitede ya tarih ya da Kırgız Dili ve Edebiyatı bölümlerinden birinde okumak istiyordum. Manas Üniversitesi Türkoloji Bölümünü araştırınca ikisinin birlikte bu bölümde toplandığını öğrendim. Hem iyi bir Türkolog olmak hem de Türkçeyi iyi bir seviyede öğrenmek için bu üniversiteyi seçtim.”⁴⁷

Türkoloji bölümü üçüncü sınıf öğrencilerinden Kız Saykal Sadıraliyeva ise Manas Üniversitesi Türkoloji Bölümünü seçme nedenini şu sözlerle dile getirmiştir: “Okula gelmeden önce Türk dizilerini severek izliyordum, ancak Türkçe bilmediğim için Rusça izlemek zorunda kalıyordum. Öncelikle Türkçe öğrenmek amacıyla sonrasında ise Türkoloji bölümüne ilgi duyduğum için buraya geldim. Ayrıca iki ablam Manas Üniversitesini bitirdi. Bu üniversite sunduğu eğitim imkânları açısından Kırgızistan'da öncü bir kurumdur. Kısaca hem istediğim bölümde okuyabilmek hem de Türkçeyi öğrenebilmek amacıyla Manas'ı tercih ettim.”⁴⁸

Son olarak Manas Üniversitesi Türkoloji bölümü ikinci sınıf öğrencisi Aygerim Mamadimarova ise Türkolojiye duyduğu merakı şu sözlerle ifade etmiştir:

“Türk dizilerini çok seviyorum. Hem Türk dizilerini Türkçe izleyip anlayabilmek hem de Türkiye'yi rahatça gezebilmek amacıyla Türkçe öğrenmek istedim. Türkoloji bölümü ise eski Türkçe, Osmanlıca ve Orta Türkçe derslerinin yanı sıra kendi tarihimizi ve dilimizi öğrettiği için ilgimi çeken bir disiplin oldu. Açıkçası bu bölüme gelmeden önce Türk olduğumu bilmiyordum. Lisans eğitiminden sonra Türkiye'de yüksek lisans yapmak ve araştırma görevlisi olarak çalışmak istiyorum. Ancak bu gerçekleşmezse Kırgızistan'da TİKA veya TÜRKSOY gibi kurumlarda istihdam edilmeyi hedefliyorum.”⁴⁹

Kırgızca ve Türkiye Türkçesi Bölümü

Kırgızca ve Türkiye Türkçesi Bölümü⁵⁰, Mütercim Tercümanlık Fakültesine bağlı olarak eğitim vermektedir. Söz konusu bölüm, Türkiye ve Kırgızistan arasındaki faaliyetlerin yanı sıra uluslararası etkinliklerde Kırgızcadan Türkçeye ve Türkçeden Kırgızcaya çeviri yapabilecek donanıma sahip tercümanlar yetiştirmeyi hedeflemektedir. Bu minvalde öğrenciler, eğitimlerinin ilk iki yılında kuram dersleri alırlarken beşinci yarıyıldan itibaren aralarında eş zamanlı çevirinin de olduğu uygulamalı dersler görmeye başlamaktadırlar.⁵¹ Bahsi geçen bölümde eğitim Kırgız ve Türk uyruklu akademisyenler

⁴⁶ Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Türkoloji bölümü üçüncü sınıf öğrencisi Yıldız Düyşömbayeva ile 28 Nisan 2025 tarihinde Bışkek'te yapılan görüşme.

⁴⁷ Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Türkoloji bölümü üçüncü sınıf öğrencisi Ayperi Beyşenbayeva ile 28 Nisan 2025 tarihinde Bışkek'te yapılan görüşme.

⁴⁸ Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Türkoloji bölümü üçüncü sınıf öğrencisi Kız Saykal Sadıraliyeva ile 28 Nisan 2025 tarihinde Bışkek'te yapılan görüşme.

⁴⁹ Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Türkoloji Bölümü ikinci sınıf öğrencisi Aygerim Mamadimarova ile 28 Nisan 2025 tarihinde Bışkek'te yapılan görüşme.

⁵⁰ Mütercim tercümanlık bölümü 1997 yılında Modern Diller Yüksekokulu bünyesinde açılmış olup 2012 yılında Edebiyat Fakültesine bağlanmıştır, [14 Nisan-8 Mayıs 2025 tarihlerinde arasında Kırgızistan'da yapılan alan araştırması notları].

⁵¹ Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, “Kırgızca-Türkiye Türkçesi Programı”, https://manas.edu.kg/tr/humanities/synchronized_translations/kyrgyz_turkish, (15.11.2024); Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi,

tarafından verilmektedir. Manas Üniversitesi resmî sayfasında yer alan bilgilere göre bölümde ikisi Türk dördü Kırgız olmak üzere toplam altı öğretim üyesi bulunmaktadır.⁵² Manas Üniversitesi Mütercim Tercümanlık Bölümünün kurucularından biri olan Öğretim Görevlisi Muhittin Gümüş bölüm hakkında aşağıdaki sözleri dile getirmiştir:

“Bu bölümün amacı eş zamanlı çeviri yapan uzmanlar yetiştirmektir. Kırgızistan’da hâlihazırda Manas Üniversitesinden başka eş zamanlı tercümanlık eğitimi veren bir kurum bulunmamaktadır. Örneğin geçmiş yıllarda Kırgızistan’da gerçekleştirilen uluslararası toplantılarda sadece Kırgızca-Rusça anlık çeviriler yapılmaktaydı. Bu nedenle söz konusu eksikliğin giderilmesi ve farklı dillerde eş zamanlı çeviriler yapılabilmesi amacıyla “Kırgızca-Türkiye Türkçesi”, Rusça-Türkiye Türkçesi” ve “İngilizce-Türkiye Türkçesi” bölümlerinde eğitim vermeye başlanmıştır. Burada alan derslerinin yanı sıra her bölümde uygulama laboratuvarları bulunmaktadır. Öğrenci nüfusunun çoğunluğunu Kırgızlar oluşturmaktadır. Kırgızlardan başka Ahıska Türkü, Rus ve Özbek öğrenciler olsalar da bunların çoğunluğu Kırgız vatandaşlığına sahiptir. Son yıllarda Tacikistan’la ilişkiler bozulduğu için söz konusu ülkeden öğrenci gelmemektedir.”⁵³

2024-2025 eğitim öğretim döneminde Kırgızca ve Türkiye Türkçesi bölümünde toplam 69 öğrenci eğitim görmüştür. Programa kayıtlı öğrencilerin tamamı Kırgız vatandaşı olup bu sayının ezici çoğunluğunu ise kız öğrenciler (60) oluşturmaktadır. Anılan eğitim öğretim döneminde söz konusu programa kayıtlı olan, ancak henüz hazırlık sınıfında bulunan 18 kişinin 17’si ise kız öğrencidir. Kırgızca ve Türkiye Türkçesi programı tıpkı Türkoloji bölümünde olduğu gibi daha çok kız öğrenciler tarafından tercih edilmektedir.

Kırgızca ve Türkiye Türkçesi Bölümü mezunları, başta Türkiye ve Kırgızistan olmak üzere birçok ülkedeki özel veya kamu kuruluşlarında çalışabilmektedirler. Ayrıca söz konusu gençler kütüphanelerde, eğitim kurumlarında, büyükelçiliklerin bünyesinde veya turizm alanında çevirmen olarak istihdam edilmektedirler.⁵⁴ Gümüş, söz konusu programdan mezun olan öğrenciler hakkında ise aşağıdaki sözleri sarf etmiştir:

“Kırgızca ve Türkiye Türkçesi Bölümü mezunları arasında bizzat aynı bölümde öğretmenlik mesleğini icra edenler bulunmaktadır. Mezunlarımızdan bazıları ise Kırgızistan Cumhurbaşkanlığı makamında ve Kırgızistan parlamentosunda tercüman olarak istihdam edilmektedirler. Mezunlar arasından akademik kariyerlerine devam etmek isteyenlerin büyük bir kısmı Türkiye’de lisansüstü eğitim almaktadırlar. Ayrıca kariyerini bankacılık alanında sürdüren kişi sayısı da bir hayli fazladır. Bununla birlikte Kırgız tercüme büroları, özellikle bölümümüzden mezun olanları tercih etmektedirler.”⁵⁵

Kırgızca ve Türkiye Türkçesi Bölümünde 2003-2023 yılları arasında toplam 242 genç mezun olmuştur. Söz konusu programın Modern Diller Yüksekokuluna bağlı olduğu (2003-2012) zaman diliminde ise söz konusu bölüm toplam 114 mezun vermiştir. 2012-2023

Kırgızca-Türkiye Türkçesi Programı, “Dersler”, https://manas.edu.kg/tr/humanities/synchronized_translations/kyrgyz_turkish/courses, (15.11.2024).

⁵² Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Kırgızca-Türkiye Türkçesi Programı, “Akademik Kadro”, https://manas.edu.kg/tr/humanities/synchronized_translations/kyrgyz_turkish/staff, (16.11.2024).

⁵³ Manas Üniversitesi Mütercim Tercümanlık Bölümü Öğretim Görevlisi Muhittin Gümüş ile 22 Nisan 2025 tarihinde Bişkek’te yapılan görüşme.

⁵⁴ Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, “Kırgızca-Türkiye Türkçesi Programı”..., (15.11.2024).

⁵⁵ Muhittin Gümüş ile 22 Nisan 2025 tarihinde Bişkek’te yapılan görüşme.

yılları arasında ise 128 öğrenci, bu programı tamamlayarak mezun olmaya hak kazanmıştır. En çok mezun verilen 2003 ve 2005 yıllarında ise bölüme kayıtlı olan toplam 50 öğrenciden 44'ü mezun olmuştur. En az mezun ise 2014 yılında (2) verilmiştir.⁵⁶

Diğer yandan Kırgızca ve Türkiye Türkçesi bölümü öğrencileri Orhun Programı, Yunus Emre Enstitüsü Yaz Okulu ve benzeri programlardan istifade etmektedirler. Gümüş, başarılı öğrencileri değişim programlarına yönlendirdiklerinin altını çizerek 2017 yılında 25 öğrencinin Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Yaz Okulu programı kapsamında bir aylığına Türkiye'ye gönderildiğini belirtmiştir. Söz konusu öğrenci gruplarından bazıları İstanbul, Çanakkale, Bursa, Balıkesir ve İzmir'deki üniversitelerde bazıları ise Samsun, Amasya ve Rize'deki yükseköğretim kurumlarında Türkçe Yaz Okulu eğitimi alarak gezi programlarına katılmışlardır.⁵⁷

Bunlara ilave olarak söz konusu bölümün mezunları yüksek lisans eğitimlerini tamamladıkları takdirde uzman olabilirler.⁵⁸ Yüksek lisans programları nispeten yakın bir tarih olan 2018 yılında öğrenci kabulüne başlamıştır.⁵⁹ Bu nedenle Manas Üniversitesinde Kırgızca Türkiye Türkçesi bölümünde doktora programı henüz açılmamıştır. Ancak yüksek lisans eğitime devam eden kişiler; çeviri, çeviri bilim, edebi çeviri, dil bilim, kuramsal metin incelenmeleri ve benzeri konularda akademik çalışmalar yürütmektedirler.⁶⁰ Mütercim tercümanlık bölümünde yüksek lisans programı kapsamında, 2024-2025 eğitim öğretim döneminde ikisi Türk ve sekizi Kırgız olmak üzere toplam on akademisyen hizmet vermektedir.⁶¹ Yüksek lisans ders programı incelendiğinde ise uygulamalı çeviri derslerinin ağırlıklı olduğu görülmektedir.⁶² Bununla birlikte söz konusu bölüm Türk dünyasına çeviri eserler de kazandırmaktadır. Şöyle ki Kırgız edebiyatına ait seçkin eserler anılan bölümün akademisyenleri ve öğrencileri tarafından Türkçeye çevrilmektedir. Bu eserler arasında Manas Destanı, Aytmatov'un eserleri ve benzeri çalışmalar yer almakta olup bunların haricinde mevcut çevirilerin eleştirileri de yapılmaktadır. Ayrıca Türk dünyasına hizmet eden önemli şahsiyetlere ait eser, belgesel, film vb. türlerin çevirileri yapılarak anma etkinlikleri kapsamında kullanılmak üzere Türksöy'a teslim edilmektedir. Bunların yanı sıra Kırgızistan'da gösterilen birçok Türk filminin çevirisi söz konusu bölümün öğrencileri veya mezunları tarafından yapılmaktadır.⁶³

Çalışmanın bu kısmında Kırgız uyruklu Mütercim Tercümanlık Bölümü öğrencileriyle yapılan görüşmelere yer verilmiştir. Bahsi geçen bölümün öğrencilerinden birisi olan Ayperi Koçkonaliyeva Manas Üniversitesini tercih etme nedenlerini aşağıdaki cümlelerle satırlara dökmüştür:

“Bu üniversiteyi Kırgızistan'ın en iyi eğitim kurumlarından biri olduğu için tercih ettim. Manas Üniversitesi, Kırgızistan'da eğitim kalitesiyle tanınan bir kurum olmasının yanı sıra ücretsiz bir okuldur. Bişkek'e oldukça uzak bir mesafede

⁵⁶ Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanı Günhan Kayhan'ın 24 Nisan 2025 tarihinde Bişkek'te paylaştığı verilere istinaden yazar tarafından oluşturulmuştur, (10.02.2026).

⁵⁷ Muhittin Gümüş ile 22 Nisan 2025 tarihinde Bişkek'te yapılan görüşme.

⁵⁸ Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Kırgızca-Türkiye Türkçesi Programı, “Araştırmalar”, https://manas.edu.kg/tr/humanities/synchronized_translations/kyrgyz_turkish/research, (16.11.2024).

⁵⁹ Muhittin Gümüş ile 22 Nisan 2025 tarihinde Bişkek'te yapılan görüşme.

⁶⁰ Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Kırgızca-Türkiye Türkçesi Programı, “Araştırmalar”..., (16.11.2024).

⁶¹ Türkiye-Kırgızistan Manas Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Mütercim Tercümanlık Programı, https://lee.manas.edu.kg/tr/mastera/master_simultaneous_translation/staff, (17.11.2024).

⁶² Türkiye-Kırgızistan Manas Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Mütercim Tercümanlık Programı, “Dersler”, https://lee.manas.edu.kg/tr/mastera/master_simultaneous_translation/courses, (17.11.2024).

⁶³ Muhittin Gümüş ile 22 Nisan 2025 tarihinde Bişkek'te yapılan görüşme.

bulunan Talas'ta yaşıyorum ve burada üniversite yurdunda ücretsiz olarak kalıyorum. Bu bölümü dil öğrenmek amacıyla seçtim; her ne kadar başta tereddütlerim olmuş ise de şu anda bölümümden çok memnunum. Bu öğretim kurumuna gelmeden önce Türk kültürüne merak duyduğum için Türk dizilerini izliyor ve müziklerini dinliyordum. Tarkan, Emre Altuğ ve Zeynep Bastık gibi ses sanatçılarının şarkılarını çok beğeniyorum. Henüz hazırlık sınıfında iken Türk dizilerini orijinal dilde takip etmeye başladım. Türk dizileri sayesinde Türkçeyi daha hızlı öğrendiğimi düşünüyorum.”⁶⁴

Kırgızca ve Türkiye Türkçesi Bölümü birinci sınıf öğrencisi Ermek Togayev Türk kültürüne ilgisi ve Manas Üniversitesini seçme nedeni hakkında şu sözleri dile getirmiştir: “Lise biterken üniversiteyi Bişkek'te okumaya karar verdim. Manas Üniversitesi, Bişkek'teki en iyi okullar arasında olduğu ve Türkçeye ilgi duyduğum için tereddüt etmeden bu bölümü seçtim. Türk dizilerini eskiden Rusça alt yazılı olarak takip ediyordum, ancak artık orijinal dilde izliyorum. Türkçe şarkılar çok hoşuma gidiyor.”⁶⁵

Gene aynı bölümün öğrencisi olan Adelya Kubatbekova ise bu konudaki duygu ve düşüncelerini şu ifadelerle dile getirmiştir:

“Ben daha lisedeyken bu öğretim kurumunda okuyan bir arkadaşım vardı; okulun eğitim kalitesinin ve imkânlarının çok iyi olduğunu anlatıyordu. Araştırdıktan sonra mutlaka bu üniversitede okumam gerektiğine karar verdim. Kırgızca ve Türkçenin birbirine yakın diller olması Türkçeyi hızlı öğrenmemi sağladı. Hazırlık sınıfının başlarında Rusça izlediğim Türk dizilerini artık orijinal dilde izlemeye başlamıştım. Türkçeyi ve Türk kültürünü çok beğeniyorum.”⁶⁶

Söz konusu bölümün diğer bir öğrencisi Adina Tilekbekova ise Türk dizilerini ve müziklerini çok sevdiğini belirterek bu durumun Türkçe öğrenme isteğini kamçıladığını dile getirmiştir. Ayrıca Tilekbekova, Türkçeye ve Türk kültürüne ilgisinden dolayı bu bölümü seçtiğini ifade etmiştir.⁶⁷ Diğer yandan Şiringül Meytinova ise Türkçe öğrenmeye merakı hakkında şunları söylemiştir:

“Abim bu üniversitede Tarih Bölümünde okuyor ve kendisi bana Manas Üniversitesinin standartlarının Kırgızistan'daki diğer okullardan daha iyi olduğunu anlattı. Bu yüzden lisedeyken Manas Üniversitesinde okumaya karar verdim ve bir ay boyunca Türkçe kursuna gittim. Burayı kazandığımda Türkçe öğrenme konusunda neredeyse hiç zorlanmadım. Türk dizilerini izlemeyi çok seviyorum; Muhteşem Yüzyıl dizisini bir kez Rusça ve iki kere orijinal dilde izledim. Şu anda ise Sahipsizler ve Uzak Şehir gibi dizileri seyrediyorum. Üçüncü sınıfta Orhun Programı kapsamında Türkiye'ye gitmek istiyorum.”⁶⁸

⁶⁴ Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Kırgızca-Türkiye Türkçesi bölümü birinci sınıf öğrencisi Ayperi Koçkonaliyeva ile 30 Nisan 2025 tarihinde Bişkek'te yapılan görüşme.

⁶⁵ Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Kırgızca-Türkiye Türkçesi bölümü birinci sınıf öğrencisi Ermek Togayev ile 30 Nisan 2025 tarihinde Bişkek'te yapılan görüşme.

⁶⁶ Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Kırgızca-Türkiye Türkçesi bölümü öğrencisi Adelya Kubatbekova ile 30 Nisan 2025 tarihinde Bişkek'te yapılan görüşme.

⁶⁷ Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Kırgızca-Türkiye Türkçesi bölümü öğrencisi Adina Tilekbekova ile 30 Nisan 2025 tarihinde Bişkek'te yapılan görüşme.

⁶⁸ Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Kırgızca-Türkiye Türkçesi bölümü öğrencisi Şiringül Meytinova ile 30 Nisan 2025 tarihinde Bişkek'te yapılan görüşme.

Bunların haricinde Gülsevar Almamatova ise Türkçeye karşı geliştirdiği ilginin Manas mezunu olan ilkokul öğretmeni sayesinde ortaya çıktığını ve bu öğretmenin düzenlediği Türkçe kurslarına katıldığını belirtmiştir. Almamatova, küçük yaşlardan itibaren tercüman olmak istediğini vurgulayarak akrabalarının tavsiyesi üzerine Manas Üniversitesi Tercümanlık Fakültesini tercih ettiğini dile getirmiştir.⁶⁹ Ayzirek Subanbekova, Türkçeye olan merakının yanı sıra Türk edebiyatını, gelenek ve göreneklerini yakından tanımak istediği için bu bölümü seçtiğini ifade etmiştir. Subanbekova, Türkçe öğrenirken zorlanmadığını; çünkü Kırgızca ve Türkçenin birbirine akraba diller olduğunu vurgulamıştır.⁷⁰

Söz konusu bölümün diğer bir öğrencisi olan Aycan Talantbekova ise Manas Üniversitesinin Kırgızistan'daki en iyi üniversitelerin başında geldiğini ve bu nedenle anılan kurumda okumak istediğini beyan etmiştir. Talantbekova, Türkçeyi akademik seviyede öğrenme şansı elde ettiği için çok mutlu olduğunu vurgulayarak mezuniyetten sonra tercümanlık mesleğini icra etmek istediğini dile getirmiştir.⁷¹ Gene aynı bölümün öğrencisi Aygerim Saitova, söz konusu programa yönelmesinde Türkçeye ve Türk kültürüne duyduğu merakın ve bu alanda çalışma isteğinin etkili olduğunu söylemiştir. Ayrıca Saitova, kariyerini akademik alanda ve Türkiye'de sürdürmeye karar verdiğini belirtmiştir.⁷² Canılay Isabekova ise lise yıllarından itibaren Türk dizileri sayesinde Türkçeye yönelerek bu bölümde okumayı hedeflediğini ifade etmiştir.⁷³

Söz konusu bölümün diğer bir öğrencisi Perinaz Bularova, Türkçe öğrenme isteğinin küçük yaşlarda İstanbul'a yaptığı ziyaretten ileri geldiğini belirtmiştir. Bularova, bu seyahatten sonra Türkçeye ve Türk kültürüne duyduğu hayranlığın pekiştığını ve böylelikle bu dili öğrenmeye başladığını dile getirmiştir. Ayrıca Bularova, üniversite sınavında Manas Üniversitesi Tercümanlık Bölümünü hedeflemesine rağmen ilk yıl kazanamadığını; ancak vazgeçmeyerek ikinci girişinde bu programa yerleştiğini söylemiştir.⁷⁴ Aynı bölümde birinci sınıf öğrencisi olan Nargiza Nurlanbekova ise Türkçeye ve Türk kültürüne duyduğu yakınlıktan dolayı tercümanlık fakültesindeki diğer bölümleri düşünmeden Kırgızca-Türkiye Türkçesi programını seçtiğini vurgulamıştır. Ayrıca Nurlanbekova, mezun olduktan sonra kariyerini tercümanlık alanında sürdürmek istediğini belirtmiştir.⁷⁵

Sonuç

Türkiye ve Kırgızistan arasındaki ortak tarih, soydaşlık bağları ve Türkçe ve Kırgızcanın birbirlerine akraba diller olmaları, dilsel ve kültürel alanlarda Ankara ve Bışkek arasındaki ilişkilerin gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Bu minvalde iki ülke arasındaki kültürel iş birliğinde Manas Üniversitesinin önemli bir rol oynadığı ifade edilebilir. Bu

⁶⁹ Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Kırgızca-Türkiye Türkçesi bölümü öğrencisi Gülsevar Almamatova ile 30 Nisan 2025 tarihinde Bışkek'te yapılan görüşme.

⁷⁰ Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Kırgızca-Türkiye Türkçesi bölümü öğrencisi Ayzirek Subanbekova ile 30 Nisan 2025 tarihinde Bışkek'te yapılan görüşme.

⁷¹ Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Kırgızca-Türkiye Türkçesi bölümü öğrencisi Aycan Talantbekova ile 30 Nisan 2025 tarihinde Bışkek'te yapılan görüşme.

⁷² Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Kırgızca-Türkiye Türkçesi bölümü öğrencisi Aygerim Saitova ile 30 Nisan 2025 tarihinde Bışkek'te yapılan görüşme.

⁷³ Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Kırgızca-Türkiye Türkçesi bölümü Canılay Isabekova ile 30 Nisan 2025 tarihinde Bışkek'te yapılan görüşme.

⁷⁴ Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Kırgızca-Türkiye Türkçesi bölümü Perinaz Bularova ile 30 Nisan 2025 tarihinde Bışkek'te yapılan görüşme.

⁷⁵ Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Kırgızca-Türkiye Türkçesi bölümü Nargiza Nurlanbekova ile 30 Nisan 2025 tarihinde Bışkek'te yapılan görüşme.

üniversitenin Türkoloji ve Kırgızca Türkiye Türkçesi bölümleri, Kırgızlara Türk dilinin ve kültürünün öğretilmesinde öne çıkan programların başında gelmektedir. Anılan programlarda Türkçe öğretimi, dil öğretimi ve kültürel unsurların aktarılmasının yanı sıra iki toplumun kültürünün ve dilinin ortak özelliklerinin tespit edilmesine çalışılmaktadır. Bu durum, gençler nezdinde Türkiye'nin bir cazibe merkezine dönüşmesine ve onların Türkiye imajının olumlu yönde şekillenmesine katkıda bulunmaktadır.

Bu makale, Manas Üniversitesi Türkoloji ve Kırgızca Türkiye Türkçesi bölümlerinin Türkiye'nin yumuşak gücüne katkılarını ve Kırgız öğrencilerin Türkçe öğrenme nedenlerini çözümlemektedir. Bu programlarda gerçekleştirilen Türkçe öğretimi sayesinde Türk kültürünü tanıyan, Türkiye'ye yakınlık duyan ve iki toplum arasındaki kültürel etkileşimi canlı tutan nesiller yetiştirilmektedir. Başlangıçta ortaya atılan hipotezler bağlamında mevzuya bakıldığında özellikle bu bölümlerden mezun olan kimselerin, iki ülke arasındaki ilişkilerin çok boyutlu iş birliklerine dönüşmesinde faal rol oynadıkları ve uzun vadede Türkiye'nin Kırgızistan'daki yumuşak gücüne katkı sundukları söylenebilir. Bunların haricinde mevzubahis programlara kayıtlı öğrencilerin Türkiye'de öğrenim görmek, yaşamak ve çalışmak istemeleri Kırgızistan'daki Türkiye imajının olumlu yönde şekillendiğine işaret etmektedir. Ayrıca öğrenciler Türk dizilerini ve müziklerini yakından takip ettikleri için Türkiye'nin bu ülkedeki yumuşak gücünde popüler kültür unsurları da yadsınmamalıdır. Kırgız gençlerinden bazıları Türk dizileri ve müzikleri sayesinde Türkoloji veya Kırgızca-Türkiye Türkçesi bölümlerini tercih ederlerken bazı öğrenciler ise bu bölümlere girdikten sonra Türk popüler kültüre ait öğelere aşina olmuşlardır. Dolayısıyla bu çalışmada popüler kültür ve yüksek kültür arasında karşılıklı bir etkileşimin husule geldiği saptanmıştır. Yukarıdaki çözümlemeden hareketle Türkoloji ve Kırgızca Türkiye Türkçesi bölümlerinin Türkiye'nin Kırgızistan'daki önemli yumuşak güç araçlarından birisi olduğu söylenebilir.

KAYNAKÇA

Makaleler

- Akçadağ, Emine, “Dünya’da ve Türkiye’de Kamu Diplomasisi”, <http://www.kamudiplomasisi.org/pdf/emineakcadag.pdf>, (12.04.2026), s.1-25.
- Karakuzu, Taner, “Türkiye-Kırgızistan İlişkilerinde Yumuşak Güç: Türk Dili”, Elektronik Siyaset Bilimi Araştırmaları Dergisi, Cilt 11, Sayı 1, Ocak 2020, <https://www.esbadergisi.com/images/sayi20/4karakuzu-turkiye-kirgizistan-iliskilerinde-yumusak-guc-turk-dili.pdf>, (02.11.2022), s.74-89.
- Kodoman, Timuçin, Hacıbektaşoğlu, Ali, “Uluslararası İlişkilerde Güç Olgusu: Sert ve Yumuşak Güç”, Hakkari Review, Cilt 6, Sayı 2, Aralık 2022, s.95-122.
- Murzaeva, Dinara, ““Kyrgyzstan-Turkey Relations: Cooperation in Political and Educational Spheres”, Review of European Studies, Cilt 6, Sayı 3, Ağustos 2014, s.39-54.
- Nye, Samuel Joseph, “Countering the Authoritarian Challenge: Public Diplomacy, Soft Power and Sharp Power”, <https://www.jstor.org/stable/48573639?>, (12.04.2026), s.94-109.
- Nye, Samuel Joseph, “Soft Power”, Foreign Policy, Sayı 80, 1990, s.153-171.
- Özel, Cengiz, “Yumuşak Güce Bütünsel Bakış”, Güvenlik Bilimleri Dergisi, Cilt 7, Sayı 1, Mayıs 2018, s.1-27.
- Özkan, Abdullah, “21. Yüzyılın Stratejik Vizyonu Kamu Diplomasisi ve Türkiye’nin Kamu Diplomasisi İmkânları”, TASAM, Stratejik Rapor No: 70.
- Yatağan, Görkem Arda, “Sert Güç Unsurlarının Yumuşak Güç Aracı Olarak Etkileri”, Kara Harp Okulu Bilim Dergisi, Cilt 28, Sayı 2, Aralık 2018, s.69-94.
- Yürümez, Recep, Yürümez, Anara, “Kırgızistan’da Türkiye Türkçesi Öğretimi”, Kırgızistan Araştırmaları 2019, Editör: Cengiz Buyar, BYR Publishing House, Bışkek 2019, s.221-234.

Çevrim içi Kaynaklar

- Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, “Değişim Programları”, <https://manas.edu.kg/tr/students/students-exchange>, (15.10.2024).
- Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, “Kırgızistan’ın En İyi Üniversitesi Manas, Dünya Sıralamasında”, <https://manas.edu.kg/tr/news/3243>, (20.06.2025).
- Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, “Misyon ve Vizyon”, https://manas.edu.kg/tr/about_manas/mission, (12.10.2024).
- Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, “Neden Manas Üniversitesi Tercih Edilmeli?”, <https://manas.edu.kg/tr/news/2277>, (15.10.2024).
- Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, “Niçin Manas?” https://manas.edu.kg/tr/about_manas/why-manas, (12.10.2024).
- Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, “Öğrencilerimiz ve Akademisyenlerimiz Erasmus KA 171 Programı ile Almanya’da Eğitim Aldı”, <https://manas.edu.kg/tr/news/5579>, (16.10.2024).
- Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, “Tarihçe”, https://manas.edu.kg/tr/about_manas/history, (12.10.2024).
- Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, “Türkoloji Bölümü”, <https://manas.edu.kg/tr/humanities/turkology>, (11.11.2024).
- Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Kırgızca-Türkiye Türkçesi Programı, “Akademik Kadro”, https://manas.edu.kg/tr/humanities/synchronized_translations/kyrgyz_turkish/staff, (16.11.2024).
- Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Kırgızca-Türkiye Türkçesi Programı, “Dersler”, https://manas.edu.kg/tr/humanities/synchronized_translations/kyrgyz_turkish/courses, (15.11.2024).

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, “Kırgızca-Türkiye Türkçesi Programı”, https://manas.edu.kg/tr/humanities/synchronized_translations/kyrgyz_turkish, (15.11.2024).

Türkiye-Kırgızistan Manas Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Mütercim Tercümanlık Programı, “Dersler”, https://lee.manas.edu.kg/tr/mastera/master_simultaneous_translation/courses, (17.11.2024).

Türkiye-Kırgızistan Manas Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Mütercim Tercümanlık Programı, https://lee.manas.edu.kg/tr/mastera/master_simultaneous_translation/staff, (17.11.2024).

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, “Türkoloji”, <https://lee.manas.edu.kg/tr/phd/filology>, (15.11.2024).

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Türkoloji Bölümü, “Araştırmalar”, <https://manas.edu.kg/tr/humanities/turkology/research>, (12.11.2024).

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Türkoloji Bölümü, “Dersler”, <https://manas.edu.kg/tr/humanities/turkology/courses>, (11.11.2024).

Manas Mezunları, “Yıllara Göre Lisans ve Önlisans Mezun Sayıları”, <https://mezun.manas.edu.kg/index.php/tr/>, (12.10.2024).

Yükseköğretim Kurulu, Manas Kırgızistan-Türkiye Üniversitesi Tüzüğü, https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Kurumsal/mevzuat/manas_kirgizistan_turk_un_tuz.aspx, (15.10.2024).

Görüşmeler

Türkoloji Bölümü

Türkoloji Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Ozan Yılmaz ile 24 Nisan 2025 tarihinde Bişkek’te yapılan görüşme.

Türkoloji Bölümü öğrencisi Aygerim Mamadimarova ile 28 Nisan 2025 tarihinde Bişkek’te yapılan görüşme.

Türkoloji bölümü öğrencisi Ayperi Beyşenbayeva ile 28 Nisan 2025 tarihinde Bişkek’te yapılan görüşme.

Türkoloji bölümü öğrencisi Bibinur Maksatbekova ile 28 Nisan 2025 tarihinde Bişkek’te yapılan görüşme.

Türkoloji bölümü öğrencisi Kız Saykal Sadıraliyeva ile 28 Nisan 2025 tarihinde Bişkek’te yapılan görüşme.

Türkoloji bölümü öğrencisi Yıldız Düşömbayeva ile 28 Nisan 2025 tarihinde Bişkek’te yapılan görüşme.

Kırgızca-Türkiye Türkçesi Bölümü

Kırgızca-Türkiye Türkçesi bölümü öğrencisi Adelya Kubatbekova ile 30 Nisan 2025 tarihinde Bişkek’te yapılan görüşme.

Kırgızca-Türkiye Türkçesi bölümü öğrencisi Adina Tilekbekova ile 30 Nisan 2025 tarihinde Bişkek’te yapılan görüşme.

Kırgızca-Türkiye Türkçesi bölümü öğrencisi Aycan Talantbekova ile 30 Nisan 2025 tarihinde Bişkek’te yapılan görüşme.

Kırgızca-Türkiye Türkçesi bölümü öğrencisi Aygerim Saitova ile 30 Nisan 2025 tarihinde Bişkek’te yapılan görüşme.

Kırgızca-Türkiye Türkçesi bölümü öğrencisi Ayperi Koçkonaliyeva ile 30 Nisan 2025 tarihinde Bişkek’te yapılan görüşme.

Kırgızca-Türkiye Türkçesi bölümü öğrencisi Ayzirek Subanbekova ile 30 Nisan 2025 tarihinde Bişkek’te yapılan görüşme.

Kırgızca-Türkiye Türkçesi bölümü öğrencisi Canlay Isabekova ile 30 Nisan 2025 tarihinde Bişkek'te yapılan görüşme.

Kırgızca-Türkiye Türkçesi bölümü öğrencisi Ermek Togayev ile 30 Nisan 2025 tarihinde Bişkek'te yapılan görüşme.

Kırgızca-Türkiye Türkçesi bölümü öğrencisi Gülsevar Almamatova ile 30 Nisan 2025 tarihinde Bişkek'te yapılan görüşme.

Kırgızca-Türkiye Türkçesi bölümü öğrencisi Nargiza Nurlanbekova ile 30 Nisan 2025 tarihinde Bişkek'te yapılan görüşme.

Kırgızca-Türkiye Türkçesi bölümü öğrencisi Perinaz Bularova ile 30 Nisan 2025 tarihinde Bişkek'te yapılan görüşme.

Kırgızca-Türkiye Türkçesi bölümü öğrencisi Şiringül Meytinova ile 30 Nisan 2025 tarihinde Bişkek'te yapılan görüşme.

Kırgızca-Türkiye Türkçesi bölümü Öğretim Görevlisi Muhittin Gümüş ile 22 Nisan 2025 tarihinde Bişkek'te yapılan görüşme.